

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

Mérlegen öt év versenypolitikája

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) valamint a Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központja (GVH VKK) 2009. november 25-én "Öt év versenypolitikájának mérlege, avagy mit hozott Magyarországnak és a régióknak az EU csatlakozás óta eltelt időszak" címmel konferenciát rendezett. Az eseményen felszólalt Neelie Kroes az Európai Bizottság versenyügyi biztosa is.

Az Európai Unió koronagyémántja az 500 milliós egységes belső piac és ez olyan eredmény, amit védeni kell – jelentette ki **Neelie Kroes**, az EU Bizottság versenyügyi biztosa a GVH által szervezett konferencián. Szerinte a belső piac és az eurózóna nélkül a világgazdasági válság elhúzódna, jobban megviselné a tagállamokat. A biztos asszony beszédében emlékeztetett arra, hogy az Unió alapító atyái a Római Szerződésben már az 50-es években hitet tettek a szabad verseny fenntartása, az állami támogatások korlátozása mellett. Ezt az elvet ma is követni kell. A tisztességes piaci verseny szabályai alól még válság idején sem szabad felmenteni senkit. Neelie Kroes elismerte: egyes tagállamok részéről nagy nyomás nehezedik Brüsszelre, hogy elnézzen bizonyos protekcionista intézkedéseket. Ezeknek a törekvéseknek azonban szerinte ellen kell állni, nemet kell rájuk mondani annak érdekében, hogy az Unió belső piaca ne forgácsolódjék szét. A versenyügyi biztos nem vonta kétségbe, hogy néhány ágazatnak feltétlenül szüksége volt állami támogatásra. Példaként a bankszektort hozta fel, amely az állami forrásoknak köszönhetően nem omlott össze és tudta folytatni hitelezői tevékenységét. Neelie Kroes azonban hangsúlyozta, hogy az esélyegyenlőséget biztosítani kell azon vállalkozások számára, amelyek nem kaptak támogatást.

A válság komoly kihívás, de egyben figyelmeztető jelzés is. Ahhoz, hogy a jövőben ugyanazokat a hibákat ne kövessük el, fel kell tárnunk az okokat és tanulni az elkövetett hibákból. Ehhez erős politikusok, erős üzletemberek, erős piaci szabályozás és erős versenyhatóságok kellene – hangsúlyozta Neelie Kroes. A versenyhatóság egy nyitott, szabályozott piacon afféle futballbíróként tevékenykedik. A játékosoknak tisztában kell lenniük, ha megszegik a szabályokat, akkor nincs bocsánat számukra. Neelie Kroes példaként hozta fel erre a magyar versenyhatóság nemzetközi bankkártya-társaságokkal és hazai bankokkal kapcsolatos döntését. A GVH határozata ugyanis azt üzeni: nem szabad senkit felmenteni a szabályok alól. Hiszen már a Római Szerződés megalkotói is az adófizető fogyasztókra gondoltak, példájukat a kései utódoknak is követniük kell. Emiatt lényeges, hogy az EU versenyhatósága kartellek elleni fellépésének köszönhetően 2005 és 2007 között 7,6 milliárd euró maradt a fogyasztók zsebében, Magyarországon pedig sok száz millió forintot takaríthattak meg a GVH tevékenységének köszönhetően.

Neelie Kroes szerint biztosítani kell, hogy az egységes belső piac mindenki számára egyenlő feltételekkel elérhető legyen. További piacnyitásra van tehát szükség, okos szabályozásra és erős végrehajtó szervekre. A tagállamoknak a jövőjükbe kell fektetniük, mert az Európai Unió

magára találásához és globális versenyképességének javulásához. Óriási feladat ez, hiszen mi a jövőt építjük, a következő generációért dolgozunk – zárta szavait Neelie Kroes.

A piaci verseny kihívásaival foglalkozott beszédében **Varga István**, nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter is. Mint mondta, húsz évvel a rendszerváltás után Magyarország előrelépett a versenyképesség területén, de a két évtized kevés volt a munka elvégzéséhez. Tudjuk, mi a verseny, mi a megmérettetés és mit jelent alul maradni a versenyben – szögezte le a miniszter. Magyarország szerinte különleges lehetőséget kapott, hogy az EU belső piacának része lett, éppen ezért rendkívül fontos számára, hogyan alakul a verseny ezen a piacon. A kormány célja, hogy a magyar jogszabályok közösségi harmonizációjával a hazai vállalkozások számára azonos feltételeket teremtsen. Ez azonban önmagában nem elég. A kormány a versenyre való felkészülést is segíti. Különösen fontos ez a kis- és közepes vállalkozások számára, hiszen ők adják a magyar gazdaság teljesítményének 45 százalékát, ám ennek ellenére legnagyobb részük nem elég erős ahhoz, hogy helyt álljon a piaci versenyben. A versenyképesség javítását szolgálja az a lépés is, hogy a legfontosabbnak tartott gazdasági ágazatokban (például autóipar, biotechnológia, logisztika) a kormány iparági akcióterveket fogadott el. Varga István hangsúlyozta: nem elég a vállalkozásoknak versenyképesnek lenniük, a mindenkori kormánynak is erre van szüksége. Enélkül ugyanis aligha valósulhat meg az, amit Magyarország 20 évvel ezelőtt elhatározott.

A piaci versenyben részt vevő vállalkozás oldaláról közelítette meg a versenyt, a versenyszabályozás kérdését **Hernádi Zsolt**, a Mol Nyrt. elnök-vezérigazgatója. Szerinte a Mol bőséges versenyjogi tapasztalatot szerzett az elmúlt években, kapott hideget és meleget. Ezen eljárások nyomán kiderült, az Unió versenypolitikája alapvetően befolyásolja a vállalkozások piaci magatartását és jelentős beavatkozási lehetőséget teremt Brüsszel számára a piaci folyamatokba. Hernádi Zsolt szerint a közösségi jogban ez az egyetlen olyan terület, ahol egységes a politika. A Mol elnök vezérigazgatója azonban felhívta a figyelmet arra, hogy vannak olyan területek, ahol a közösségi versenyjogi elveket nem lehet maradéktalanul érvényesíteni. A gázpiac nem versengő piac. A kínálati oldalon nem európai államok állnak, amelyek nem piackonform módon tevékenykednek. Ezzel szemben az EU befelé forduló energiapolitikát folytat, amely nem veszi figyelembe ezeket a sajátosságokat – jelentette ki Hernádi Zsolt. Kelet-Közép-Európa országainak gázpiaca nem áll infrastrukturális kapcsolatban egymással, ráadásul mindegyik ugyanonnan szerzi be az energiahordozót. Amíg ezek a feltételek nem változnak, nem alakulhat ki versengő piac – mondta Hernádi Zsolt. Megoldást az jelenthetne, ha Brüsszel a piaci erőfölényes vizsgálatokat az EU határain túlra is kiterjesztené, szabályozását pedig differenciáltan, az egyes piacok sajátosságait figyelembe véve alakítaná ki.

Nagy Zoltán, a GVH elnöke záró előadásában az uniós csatlakozás óta eltelt öt évet foglalta össze a versenyhatóság szempontjából. Szerinte az elmúlt öt évben az EU egy egységes, belső piac létrehozását mozdította elő, ahol nagyobb az ösztönzés a hatékonyabbá válásra. Ez árcsökkenést eredményez. Az ICEG kutatóintézet szerint a 2004-ben csatlakozó országokban az EU egységes piacára való belépés, a kereskedelmi korlátok lebontása miatt növekvő verseny átlag 1-2,5 százalékkal mérsékelte a fogyasztói árakat. A közösségi joganyag és a jogalkalmazók együttműködése EU-szerte egységes és stabilabb jogi környezetet teremtett, így a jogbiztonságot is előmozdította. Ez a joganyag sok esetben versenybarát, korábban a versenytől elzárt piacok megnyitását írja elő, és ezzel új piaci lehetőségeket teremt. A közösségi joganyag nem csupán írott malaszt marad: az Európai Bizottság nyomon követi a nemzeti jogokba való beépülést, és ennek elmaradása esetén beavatkozik.

A GVH célja, hogy a piacok jobban, versenyző módon, a fogyasztók hasznára működjenek. A verseny az az ösztönző erő, ami a vállalatokat arra készíti, hogy hatékonyabban, a vásárlók igényeire odafigyelve működjenek, jobb és olcsóbb termékeket állítsanak elő. Ezért a verseny növeli a magyar vállalatok versenyképességét és a fogyasztók jólétét. Ugyanakkor a verseny folyamatára támaszkodás nem jelenti az állami szabályozás szükségtelenségét. A GVH ennek tudatában van és nem a verseny mindenáron való érvényesítésére törekszik, hanem arra, hogy az állami szabályozás, a piaci önszabályozás, a versenyviselkedés olyan egyensúlya alakuljon ki, ahol a fogyasztók a lehető legjobb szolgáltatásokhoz a legolcsóbb árakon jutnak hozzá.

Nagy Zoltán szót arról is, milyen eszközökkel igyekszik a GVH elérni célját. Öt éve, 2004-ben, amikor az első nagy kartellvizsgálatok voltak folyamatban, sokan nem is értették, miért jelent gondot, ha versenytárs cégek összebeszélnek, felosztják a piacot. Idén ez már nem kérdés – mondta a GVH elnöke. Egy kartellezésért marasztalt cégvezető ugyanis kénytelen volt visszalépni a gazdasági miniszteri pozíciótól. 2004 óta a GVH 26 milliárd forint kartellbírságot szabott ki, és ebből több, mint 16 milliárd forintnyi bírság már jogerős. De sokat lehetett hallani például a fogyasztók tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos ügyekről, ahol a versenyhatóság az árkedvezményekről adott valótlan tájékoztatás, a készlet nélkül meghirdetett akciók, a nem igazolt reklámállítások, például gyógyhatás ígérete miatt akár százmillió forintos bírságokkal sújtott cégeket. Ma már a hírnevükre valamit is adó cégek egyre inkább odafigyelnek reklámüzeneteik kidolgozása során, hogy az ne legyen megtévesztő, tisztességtelen.

A GVH erőfölénnyel való visszaélés kapcsán is fontos ügyeket vizsgált ebben az időszakban. Az erőfölényes eljárások jelentősen hozzájárulhatnak egy-egy piacnyitás sikeréhez, erre mutatott példát egy a vasúti közlekedés piacán lefolytatott, 2005-ben indult eljárás. A Magyar Államvasutak ugyanis több módon akadályozta a piacnyitás által a piacra engedett magánvasutak működését. A versenyhivatali fellépés és az EU vasúti liberalizációs csomagjával összhangba hozott hazai szabályozás együtt vezetett oda, hogy a vasúti teherszállítási piac valóban megnyílt, és napjainkban 28 országos vasúti engedélyes szolgáltatásai közül választhatnak a fuvaroztatni kívánók. A vállalati fúziókkal kapcsolatos GVH döntések jelentősen hathatnak a fogyasztók jólétére: az összefonódás indokolt megtiltása megakadályozza a verseny jelentős csökkenését és ezzel például az áremeléseket.

Sokszor nem a vállalatok, hanem az állam korlátozza a versenyt – mondta beszédében Nagy Zoltán. Ilyenkor a GVH igyekszik felhívni a figyelmet a káros hatásokra, akár a jogszabálytervezetek véleményezése során, akár külön megszólítva az érintett minisztériumot, a szabályozót, a parlamenti bizottságot. Máskor a hivatal éves beszámolójában ajánlást fogalmaz meg az Országgyűlés számára. Ezek az ajánlások sokszor visszhang nélkül maradnak. Például a regionális energia piac, egy magyar vagy regionális energiatőzsde létrehozása most is várat magára. Különösen fájó, ha az állam a jó és fontos társadalmi célokat rossz eszközökkel próbálja előmozdítani, mint történt idén az élelmiszer termékpálya kódexszel. A mezőgazdaság nem véletlenül részesül különleges elbánásban az EU szintjén, a Közös Agrárpolitika (CAP) keretében. De a termelők védelmére meg kell találni a megfelelő eszközt, ami úgy éri el a célját, hogy közben a versenyt, a hatékonyságot, a fogyasztók jólétét nem rombolja.

A sikeres versenypártoláshoz illetve versenyfelügyeleti eljáráshoz ágazati vizsgálatok adják a szükséges piacismeretet. Amennyiben egy piacon versenyproblémára utaló jeleket tapasztal a GVH, ágazati vizsgálatot indít a helyzet tisztázására, ami alapján aztán szükség esetén szabályozási javaslatokat tesz, vagy versenyfelügyeleti eljárást indít. 2004 óta a

jelzáloghitelezés, a villamos energia, az elektronikus média és a bankváltás kapcsán is végzett ágazati vizsgálatot a hivatal. Sokszor az ágazati szabályozókkal való jó együttműködés volt a siker záloga. Különösen így van ez a piacnyitások esetében.

A legjobb állami beavatkozás persze, ha nincs állami beavatkozás, mert a megfelelően kialakított szabályozási keretek között a gazdasági szereplők tisztességesen teszik a dolgukat, és nincs szükség a GVH vagy más hatóság szankciójára – tette hozzá Nagy Zoltán. A legfontosabb, hogy a versenytörvény betartására kötelezett cégek tisztában legyenek törvényi kötelezettségeikkel, és felismerjék, nem éri meg versenyjogot sérteni. Komoly előrelépést értünk el a tudatosság javításában, amiben nagy szerepe van a GVH versenykultúra fejlesztő erőfeszítéseinek koordinálására 2005-ben létrehozott Versenykultúra Központnak – mondta GVH elnöke.

Zárásként Nagy Zoltán kitért a gazdasági válság kérdésére is. Szerinte a válság hatására sokak bizalma megingott a piacokban. Egyesek odáig mennek, hogy a problémák kiváltó okaként a túlzott versenyt tüntetik fel. A piacok nem megfelelő működéséhez azonban – a GVH elnöke szerint – nem a verseny, hanem a megfelelő szabályozás hiánya vezetett. Éppen ezért a verseny, a versenypolitika nem a probléma része, hanem a megoldásé. A versenyző, dinamikus piacok működésének eredményeként szerte a világon nőtt a termelékenység és a gazdasági jólét. A gyakorlati tapasztalatok is alátámasztják, hogy a verseny jótékony hatást gyakorol a piacokra, valamint, hogy az érdemi verseny és versenypolitika segítheti a gazdaság magára találását.

„A versenypolitika számomra, a GVH számára szolgálat. A magyar és európai fogyasztók, a magyar és európai gazdaság érdekében végzett munka” – mondta Nagy Zoltán. A jelentős bírságok célja nem az államkassza réseinek betömése, hanem a vállalatok megtanítása arra, hogy nem érdemes törvényt sérteni. Tanulópénz, amit ráadásul nem is kell kifizetnie annak, aki ért a szóból – nem sért törvényt vagy engedékenységet kér múltbeli kartell részvétele kapcsán. A fogyasztók megtanítása arra, hogy érdemes átnézni a piacot jobb ajánlatokért, és érdemes lehet váltani a szolgáltatók, a bankok között. Meggyőződésem, hogy a vállalkozókészség, a kreativitás növelése és a verseny erősítése nemcsak a javunkra szolgál, de ezek nélkül nem lehet sikeres sem Magyarország, sem az Európai Unió – zárta beszédét a GVH elnöke.

A program a feltett kérdések megválaszolásával és sajtótájékoztatóval zárult.

Budapest, 2009. november 27.

Gazdasági Versenyhivatal
Kommunikációs Csoport

További információ:

Mihálovits András

Gazdasági Versenyhivatal

cím: 1054 Budapest, V. ker. Alkotmány u.5.

levél: 1245 Budapest, 5. Pf. 1036

tel: +36-30 618-6618

email: Mihalovits.Andras@gvh.hu

<http://www.gvh.hu>